

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תבא

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת כי תבוא - אלול

- א ..... לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל כיצד תמאנו לפניו
- ט ..... גלגל החזור בעולם - באמונתו יעמוד לו הגלגל למעלה לעולם
- יא ..... זכינו - הבנה לקראת יום הדין
- יג ..... במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות
- טו ..... שפכי כמים לבך - אמירת הסליחות בהתעוררות
- טז ..... ושמחת בכל הטוב - התורה כוללת כל הטובות שבעולם

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת כי תבוא - אלול

לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל
 כיצד חטאנו לפניו
 ימי ה'סליחות' בעיצומם, ולקראת 'שבת סליחות' שומה
 עלינו לעיין בדברי 'רבינו יונה' בשערי תשובה (ש"א
 אות י"ב), ו"ל, 'יותר מהמה (-ממי שיצא נקי מכל נכסיו) ראוי
 שיצטער ויאנח מי שהמרה את השי"ת והשחית והתעיב
 עלילה לפניו, ולא זכר יוצרו אשר בראו יש מאין, וחסד

עשה עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע,
 ואיך מלאו לבו להבעים לפניו. ואיך טח מראות עיני
 החוטא, מהשכיל לבבו. והמשכיל אשר נפקחו עיניו
 יוחקו הדברים האלה בלבו ויבואו חררי רוחו".
 והעיקר, לנצל ימים קדושים וגבוהים כאלו, אשר
 ניתנו לנו במתנה טובה ל'סדר' כל איש

א. בתחילת הסליחות אומרים פסוקי שבח בגדלות השי"ת, ואף שכבר נאמרו בזה כמה טעמים להבין מה עניינם של פסוקי דזמרה אלו קודם בקשת הסליחות, מ"מ נביא בזה ביאור נפלא, הגע בעצמך, הולך לו אדם מן השורה ברחובה של עיר, כשהוא נחפז וממהר מאד ל'עבודתו', מרוב מהירות לא נזהר כראוי ובדרך מרוצתו פגע באחד העוברים והשבים והפילו ארצה, והנה, מתחילה היה נדמה לו שפגע בילד קטן, ע"כ נענה לקראתו בשפה רפה 'מחל נא...' וכמעט שהמשיך במנוסתו. אלא שלפתע הבחין כי לא נער קטון הפיל בפחזותו אלא אדם מבוגר ובא בימים, מיד התחנן לפניו 'אוי, מה עשיתי, מחל נא... סליחה ומחילה' בכל פה ובאופן יותר מכובד, תוך שהוא מתרץ עצמו במאה ואחד תירוצים מדוע לא שם לבו לכל הנעשה, והנה משאך החל לפייס את הנופל, פרצה זעקה קורעת מגרונו כי ראה לתדהמתו הגדולה שאין ה'נופל' סתם אדם מכובד מן השורה, אלא אחד מגדולי זקני וצדיקי הדור... כעת כבר לא מצא מנוח לנפשו אשר נבהלה מאד, ובקושי רב הצליח לחלץ מפיו בלב נשבר ונדכה בקשת סליחה ומחילה בתחנונים ודמעות, על אשר בפזיזותו השפיל את כבוד גדול הדור עד עפר.

עתה, נחזי אנו, אם היה זה האיש ממשיך באותה בקשת סליחה למחצה לשליש ולרביע כבתחילה - אף לאחר שנתברר בפניו שהנופל רשכבה"ג הוא, הרי היה מוסיף בזה חטא על פשע, בהראותו כי אינו מתייחס בכל חומר הענין הראוי למעשהו הנלוז, נמצינו למידים שעצם הידיעה וההכרה במי שחטא כנגדו היא הנדרשת תחילה בטרם יגש לבקשת הסליחה והמחילה. לכן מקדימים תחילה פסוקים המדברים בגדולת ה' ונוראותיו, ובחסדיו העצומים עמנו, ויקויים דע לפני מי אתה עומד לבקש רחמים.

ב. עומדים אנו שתי שבתות קודם ראש השנה, היה רגיל הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל לעורר מדי שנה בשנה (ובשנתו האחרונה כשכבר היה חלוש ולא היה בכוחו למסור שיחתו ברבים אזי שלח זאת בכתב ידו עם חתנו הגר"ז גינזבורג) בדברי חז"ל (שבת קיח:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ולא דווקא לענין גאולה הכללית בביאת המשיח, אלא גם לגאולה הפרטית של כל אחד ואחד, וכל הרוצה להיגאל בראש השנה לטוב לו כל הימים יקיים סגולה זו לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן (אור יחזקאל ימים נוראים). וכעיי"ז איתא מהרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם ר"ה בתחילה).
 ג. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (מובא ב'שרפי קודש' מערכת הר"ר שמעלקא) היה אומר משם הרה"ק רבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, שאינו רוצה להפטר מזה העולם, כי בעולם הבא אין חודש אלול, ואיזה פנים יש להם לחיים מבלי חודש אלול.

הנה זה מכבר נהגו אנשי השלטון הממונים על הדרכים להתקין 'מצלמות' (Cameras) הרואות ומודדות את מהירות של הנוסעים בכביש (road) וכל הממהר יותר מן המותר מקבל לביתו דו"ח ובו חובת תשלום 'קנס'. הגדילו עשות בכמה מדינות בעולם (ביניהם באנטווערפן ועוד) שהתקינו מצלמה אחת בתחילת כביש ארוך וגדול ושניה לה בסוף הכביש, וזה מעשי המצלמה, כל רכב שעובר 'זוכה' לתמונה הן בתחילה והן בסוף, עתה, אם לפי המהירות המותרת שם אורך הדרך כעשרה דקות וזה האיש ערך 'סיום' על נסיעתו בארבע דקות הרי זה מוכיח בעליל שנסע כ'חיה רעה' ודינו לשלם קנס גדול. מה עשה נהג חכם ש'טס' ובתוך שתי דקות התקרב לערך 'סיום' על הכביש, מיד בראותו כי לפניו עומדת מצלמה בקירוב מקום, וברגע שיעבור דרכה 'אחת דתו...' וישלח לביתו נאוה קודש 'דו"ח'... מיד החל להאט את דרכה כאותם זקני העיירה המהלכים ד' אמות בכדי הילוך מיל... עקב בצד אגודל... עד שעבר שיעור הזמן שאמורה נסיעתו לארוך על פי חוקי המדינה.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

לעצמו שנה טובה ומתוקה ברחמים וחסדים נגלים, להבין ביקרת הזמנים הללו, כי כל רגע שווה יותר מכל הון וחלללי דעלמא, שהרי אנו מאמינים בני מאמינים, שכל אשר לנו, וכל אשר יארע לנו במשך כל השנה הבעל"ט - מראש השנה תשע"ט עד ר"ה תש"פ, הכל נקבע ונקצב, נחקק ונחלט ביום ראש השנה הבעל"ט, אם כך הם פני הדברים מי פתי שוטה שלא ידאג לסדר עצמו בשנה טובה, מעות לרוב, וש"ק ונחת לרוב, בריאות טובה ואיתנה, זיווגים הגונים, שלום ושלווה באהלינו ובמחנינו, וכל מיני ברכה וישועה.

ולדידן, אף מי של"ע התנהג כל השנה כחיה רעה, מבלי לשמור את עצמו כפי חוקי התורה והמצווה, הרי עתה נראית כבר לנגד עינינו כביכול ה'מצלמה' - שבעוד כמה ימים נעבור לפניו כבני מרון, כי זכר כל היצור לפניך בא, אתה זוכר מעשי אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, וח"ו עלולים לקבל 'דו"ח', אין לו אלא עצה אחת, לעצור עתה מבעוד מועד, לשנות דרכיו לטוב, ובזה ינצל ויכתב לשנה טובה ומתוקה (מבעל 'נועם זיוור').

והרי ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, ומצינו רמז לכך, דכתיב (לעיל יא יב) 'עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה', שכביכול יש 'עיני ה' בראשית השנה ובסופה... עומדים אנו לפני עיני ה' המביטים עלינו ביום הזכרון - אין חכמה ואין עצה אלא 'להאט את המהירות' - לעצור בעצמו ולעשות חשבון הנפש בימים האחרונים שעוד נותרו לפליטה עד סוף השנה.

משל אמרו בשם הגר"ח מבריסק זי"ע, לסוחר ממולח שהחליט להבריח סחורה יקרה מגבולות המדינה למדינה השכנה, וכך דרכה של ההברחה, קובעים עם 'בעל עגלה' מהי העת המוכשרת להברחה, ומאז ועד היום המיועד הסוחר מכין את הסחורה האמורה, והנה מעת קביעת הזמן נודדת שנתו של הסוחר - אף שעדיין רחוקה ממנו ההברחה, כי הסחורה שלו היא, ואוי לו ולנפשו אילו ייתפס 'על חם'... שהרי הסחורה ששוויה הון תועפות תוחרם בידי השלטונות, והוא עצמו 'ישב' בבור לאורך ימים ושנים, אכן בעל העגלה נם את שנתו בשלווה, בידעו כי לא לו החטא, הסחורה איננה שלו, מה גם שהוא רגיל לעשות את דרך הגבולות מפקידה לפקידה ומזמן לזמן, אמנם, ככל שמתקרבים לעת זמן אשר נקבע, מתחלת גם שנתו לנדוד בלילות, היחידי שאיננו מרגיש בכל הנעשה והוא ישן את שנתו בשלווה בטוב ובנעימים הרי הוא הסוס בכבודו ובעצמו הנושא את כל המשא הכבד הלז והוא ישן כ'שינת הסוס...' ומדוע, כי לגביו שווים המסע ברחובה של עיר והמסע בהרי הגבולות שבין המדינות - מה לי הכא מה לי התם... אחי ורעי אהובי וידיד, דוד המלך מתחנן לפנינו (תהלים לב ט) אל תהיו כסוס כפרד, הנה ימים באים ימי הדין, עומדים לפשפש באמתחותינו לראות איזה 'סחורה' נמצאת ברשותנו, אל תהיו כסוס שאינו מבין את משמעות הדברים, ונם לו בשלווה על מיטתו, וכשהוא מהלך אינו 'תופס' אם הוא ברחובה של עיר או במעבר גבולות המסוכן...

וכבר אמרו צדיקים (עבודת ישראל ראה ד"ה עשר תעשר בשם הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, ובעוד הרבה ספרים) על המשנה (ר"ה ב.) 'באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי, שתנא קמא סבירא ליה שהמתמהמה מלשוב בתשובה עד אחד באלול הרי הוא כעושה מעשה 'בהמה', ואילו רבי אלעזר ורבי שמעון חולקים עליו ואומרים, שאכן זה השב באחד אלול עדיין בגדר 'אדם' הוא, ורק מי שאינו נזכר לשוב עד ראש השנה 'נמשל כבהמות נדמו'.

ד. בעירו של רבינו יחיאל מפארי"ש (מגדולי הראשונים) דרו שני צורפי זהב, שם האחד ר' יעקב אבודרהם ושם השני ר' נפתלי עזריה, באחת השנים בערב ראש השנה החליטו השנים בעצה אחת לצום ולהתענות בערב ראש השנה ולבקש מהקב"ה שיגלה להם את סכום הכסף שנגזר עליהם להרוויח בשנה ההיא (עי' מהרש"א ברכות יח: ש'חלומות של ליל ר"ה יותר אמיתיים), וכן עשו. ואכן, לרבי יעקב גילו בחלום שבמשך השנה הקרובה ירוויח מאתיים זהובים, ואילו לרבי נפתלי נתגלה שירוויח רק מאה וחמישים זהובים. מרוב התרגשות שנתקבלה בקשתם עלו אל מעון רבם רבי יחיאל מפארי"ש וסיפרו לו על דבר החלום, והוא הציע להם להעלות ע"ג הכתב בפנקס מיוחד מידי יום ביומו את הרוויחים שירוויחו, כדי שיוכלו לבדוק בסוף השנה אם חלום אמת חלמו אם לאו.

באמצע השנה הגיעו השנים אל רבי יחיאל כדי שידין להם דין תורה, ומעשה שהיה כך היה, לפני זמן מה השקיעו שניהם יחדיו מעות ב'עסק' וכבר הרוויחו סכום נאה מעסק זה, אלא שכעת נתעורר ויכוח ביניהם, ר' יעקב טען ששניהם השקיעו בעסק סכום כסף שווה בשוה וממילא גם הרווח מתחלק שווה בשוה, ואילו ר' נפתלי הכחיש וטען כנגדו, שהוא השקיע שני שלישי מן הכסף לעומת ר' יעקב שלא השקיע אלא שלישי מן הסכום, וממילא גם

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

ג

הנה, מחובת וזכות כל איש מישראל להבין ולהכיר בגדולת הזמנים, וכדמצינו בהנהגות אשר"י (ב"מ פ"ב ס"ט) המביא מעשה בשניים שבאו אל רבינו אליעזר ממיץ (בעל ה'יראים') שידון את דינם, כי אחד מהם קנה מנכרי 'בדיל' (מין מתכת זול מאד) בכדי להטיח בו את

גגו, ולבסוף נמלך ומכר את כל הבדיל לחבירו, בעת שלקח הלה את הבדיל לכסות את גגו, מצא שיש תחת הבדיל 'כסף חי' (והבדיל רק חיפהו מלמעלה) שערך שוויו רב לאין ערוך לעומת הבדיל, ועל כך נסוב הסכסוך ביניהם, המוכר טוען ש'מקח טעות' היה כאן, ועל הקונה

ברווחים יבוא בחלקו שני שלישי רווח ולא רק מחצה, וכיון שלא היה להם שטר הסכם חתום על כן לא יכלו לברר הצדק עם מי.

הרב שמע את שני הצדדים וגם שמע שלא ערכו ביניהם הסכם בכתב, על כן שאלם מי ה'מוחזק' במעות, השיבו השנים שהכסף נמצא בידו של ר' יעקב, או אז פנה אל ר' נפתלי ושאלו אולי יש לו עדים שהצדק עמו, אך הוא השיב שכל ההסכם נעשה בע"פ ובלא עדים, ואין לו כל דרך להוכיח את צדקת דרכו, לפיכך פסק רבי יחיאל שאי אפשר להוציא את הכסף מידי ר' יעקב שהרי 'המוציא מחברו עליו הראיה' (ב"ק מו:), אך מ"מ על ר' יעקב להישבע שהצדק עמו ואז יוכל ליהנות ממחצית הרווחים, אולם ר' יעקב זה ירא היה להישבע על כך ב'שם שמים', מכיוון שכן, פסק הרב דעל ר' יעקב לשלם לר' נפתלי כתביעתו, שכל מי שאינו רוצה להישבע עליו לשלם. והנה, הפרשה שבין מחצית הרווחים לשני שלישי הרווח עלה יחדיו לסך עשרה זהובים וסכום זה נתן ר' יעקב לר' נפתלי.

ויהי באחרית שנה - בערב ראש השנה בבוקר עלו שני השותפים אל ביתו של רבי יחיאל מפארי"ש, וכל אחד הראה את פנקסו עם חשבון ההכנסות שהרוויח בזאת השנה, וכאשר עשו את החשבון מצאו שר' יעקב אבודרהם הרוויח במשך השנה קפ"ט (189) זהובים - והם אחד עשר זהובים פחותים ממה שנקצב לו, ואילו ר' נפתלי הרוויח קס"א (161) זהובים - אחד עשר זהובים יתירים על קצבתו...

כראות רבי יחיאל כי כך הם פני הדברים, פנה אל ר' נפתלי ואמר לו - הלא בראשית השנה חלמת שאתה תרויח רק ק"נ (150) זהובים ואילו חברך ירוויח מאתים, ועתה מצאת כי אתה העדפת אחד עשר זהובים וחברך ר' יעקב החסיר אותם, הרי לך להדיא, שבאותו דין תורה שהיה ביניכם באמצע השנה צדקו דברי ר' יעקב, ואתה קבלת ממנו עשרה זהובים שלא כדין. איעצך, מהר קח את מלא הסכום ותתנהו לר' יעקב, אך ר' נפתלי לא הסכים לכך בטענתו ש'דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין', והא ראייה - שהרי הרווחתי בזו השנה אחד עשר זהובים יתר על מה שנאמר בחלום וגם ר' יעקב חסר 'אחד עשר' מתוך הקצוב לו בחלום, ואם היו דברי החלום אמת היה הפרש בינינו רק עשרה זהובים. הפריך רבי יחיאל את טענתו, וכה אמר, הרי בעת שדנתי אתכם נתחייב ר' יעקב לשלם זהוב אחד לספרא דדיינא כיון שיצא חייב בדין - גם זהוב זה עליך לקבל ע"ע, כי ע"פ האמת עליך היה לשלם על כך, (ולכן יש הבדל של י"א זוז ברווחים), אך ר' נפתלי לא אבה להודות על האמת, ועמד בטענתו הראשונה שהוא השקיע שני שלישי מן הממון לכן כספו בא אליו כדין ומשפט, שמע הרב וקיבל, כי אכן אי אפשר מחמת טענות אלו להוציא כסף מצד הדין, ופטרם לשלום...

באותו היום רבו הקונים בחנותו של ר' יעקב, ובבואו לסגור את החנות בחצות היום חישב את רווחיו, ומצא שהרוויח היום י"א זהובים, ובוזה נשלמו רווחי אותה השנה למאתיים זהובים, כפי שחזה בחלומו בראשית השנה, ואילו אצל עמיתו ר' נפתלי לא דרכה כף רגל בחנותו במשך כל היום, ולא עוד אלא שביציאתו מן החנות נתקל בדרכו, ובנפילתו גרר בבגדו שלחן מלא בכלי זכוכית יקרים שהעמיד אחד הרוכלים הנכריים בשוק, ויחר אף הרוכל ותבעו תשלומי נזקו, אך ר' נפתלי הצטדק בטענת אונס, ופרצה מריבה ביניהם, אשר במהרה באה לידי מכות נמרצות והגוי הכהו עד זוב דם, ואף העמידו מיד למשפט לפני שופט העיר... הלה ששונא ישראל פסק לאחר שעות ארוכות שעל ר' נפתלי לשלם את מלא הסכום, וראה זה פלא - כי סכום ההפסד שנתחייב לשלם לנכרי היה בסך י"א זהובים, וחזר לביתו כשהוא חבול ומוכה בגופו ובנפשו כשכמעט קידש עליו היום.

כאשר הגיע למחוז חפצו פנה תיכף אל ביתו של המרא דאתרא, וסיפר לו דברים כהויתן, וביקש סליחה ומחילה מכבוד הרב, נענה הרב והשיב, שכלל לא היה לו עמו כל 'דין ודברים', אלא עליו לפייס את שותפו ר' יעקב קודם ראש השנה, וכן עשה, ולמחרת בעת ה'דרשה קודם התקיעות' סיפר רבי יחיאל מעשה זה לפני בני הקהילה... ללמדך דעת, כי אין אדם מרוויח ומפסיד אפילו שווה פרוטה בשונה מהנכתב ונקצב בספרים הנפתחים בשמים ממעל בזה היום' דא ראש השנה (רבי יוסף משאש, 'מעייני המועד').

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

וידוע את אשר לפנינו שבכוחו לפעול בימים אלו לעצמו ולכל עם בני ישראל שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה, נחשב הוא כבעליו של רכוש אדיר זה, אך אם אינו מכיר ויודע את כל זאת (או עושה עצמו כאינו יודע), נחשב כמי שיש ברשותו אך ורק 'בדיל' ששוויו פרוטות מועטות ותו לא מידי, ועלינו לזכור בכל רגע ורגע בחודש זה 'חטוף ואכול חטוף ושתה' כי מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת¹.

ואל יחשוב כי נדרשת ממנו עבודה גדולה שאין בכוחו לקיימה - אין לו להבניע עצמו לפני הבורא, להבין ולהשכיל כי הכל שלו, הוא עשנו ולו אנחנו וכל אשר לנו, אז ידע כי אין לו אלא אהון אחד (אדרעם אחד -

להחזיר לו את ה'כסף החי', או להוסיף לו בתשלום כפי מה ששווה כסף חי יתר על בדיל, ואילו חבירו טען כנגדו פטור אני, ופסק רבינו אליעזר ממיין שהצדק עם הקונה, מאחר והמוכר לא ידע כלל שתחת הבדיל יש רכוש כה גדול, ובין שלא ידע על קיומו של ה'כסף' ולא נתבזין לקנות (בעת קניינו מן הנכרי) כי אם בדיל גרידא, אם כן לא נעשה 'בעלים' כי אם על 'בדיל', והודה לו רבינו תם.

מבאן למד הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע (עיי' קובץ תלפיות א[ב] עמוד 430) לענייננו בחודש אלול ושאר זמנים גדולים, אם האדם מכיר בכח הימים שהוא חודש הרחמים והסליחות, והוא 'מתנה טובה לבני ישראל',

ה. ידוע משלו של ה'חפץ חים' לכפרי נבער מדעת שחמד לו ליסע ב'רכבת', ומכיוון שלא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו לקניית טיקעט (כרטיס) ליסע ברכבת, החל לחסוך מלחמו הדל, ופרוטה לפרוטה מצטרפת עד שבשעטומ"צ קיבץ לידו סכום נאה, אותו היום יום חג היה לו, בבוקר השכים קום ומיהר לתחנת הרכבת, וב'חשיבות' ניגש אל מוכרי הטיקעטס, הללו שאלוהו באיזה טיקעט יחפוץ מר (שהרי כמה דרגות היו, 'מחלקת עסקים' היושבים ראשונה בכבוד ויקר, שניה להם מחלקת 'עמך', ובשלישית היו קרונות המיוחדים להעברת 'בהמות' מהכא להתם), מששמע כי יש כמה מיני טיקעטס החליט לקנות היקר ביותר - מחלקת עסקים העולה פי כמה מכרטיס רגיל... אלא שסכל זה לא ידע את אשר לפניו, על כן כשעלה על הרכבת ולא ידע איה מקומו הלך אחרי רעיו וידידיו הנבערים שלא אבו לשלם על נסיעתם, והיו מתגנבים עצמם בין הבהמות מקום שאין העין שוזפתם...

על אם הדרך עלה 'שומר' בכדי לבדוק האם כל נוסעי הרכבת שילמו על נסיעתם, בהתקרבו אל קרונם של הבהמות חששו הגנבים על נפשם, והטמינו עצמם במהרה תחת הספסלים אשר בקרון זה, לכד מטיפש דידן, שלא היה רגיל בכגון דא, ולא הצליח להחביא עצמו כמותם, והיו רגליו מציצות מחוץ לספסלים... ואכן בהיכנס השומר לקרון מיד צדו עיניו שני רגלי אדם המציצים מחוץ לספסלים... תפש ברגלים וגרר אחריהם את האדם בעל רגלים הללו, וגער בו בקולי קולות גנב, גנב. מדוע לא שילמת על הנסיעה ברכבת, נזדעק הלה לעומתו, וכי גנב אנכי הרי טבין ותקילין שלמתי על הנסיעה ותוך כדי זעקותיו הראה לשומר את ה'טיקעט' שקנה במיטב דמו, נענה אליו השומר שוטה שבעולם, יש בידך זכות ליסע במחלקה הראשונה והחשובה והינך שוהה ויושב כאן בין הבהמות... לדידן הדברים אמורים, ימים כה גבוהים ניתנו לנו מן שמיא, והננו עסוקים בשטויות - מעשה בהמה... במקום להיכנס למחלקה הראשונה - פלטרין של מלך, להתקרב אל ה' ולהישאר קרוב לימים ושנים רבות.

1. כה אמרו צדיקים (עיי' משמיע שלום להרה"ק רבי שמעון מאמשינוב זי"ע - אלול, ועוד) לרמז בדברי חז"ל (ע"ז ג.) 'מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת', כי חודש אלול - חודש השישי למנין החדשים (המתחילים בניסן) הוא כנגד יום השישי - ערב שבת, ואכן מי שטרח והכין עצמו בערב שבת - חודש אלול לקראת חודש תשרי - חודש השביעי (שהוא כנגד יום השביעי - שב"ק) הוא יאכל בשבת - בחודש השביעי כשייגמר דינו לטובה ולברכה לשנת גאולה וישועה. הוסיף ה'בית אברהם' (נצבים ד"ה הכל) וז"ל. 'הכל הולך אחר החתום' - אלול הוא בחי' ערב שבת ותשרי בחי' שבת, וכמו שאמרו רבוה"ק זי"ע שכל ההשפעה היורדת מש"ק לימי החול הוא עיי' 'תוספת שבת', מה שאיש יהודי מוסיף מחול אל הקודש - כי קדושת שבת עצמה גבוהה מאוד, כמו"כ ההשפעה והברכה לכל ימות השנה הוא ממה שמוסיף בתשובה ומעש"ט מאלול על תשרי, ואם עברו ימי אלול עד עכשיו, ועדיין לא הוסיף בהם כלום ישתדל לכה"פ שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק.

הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה מספר בחודש אלול כשדמעתו על לחיו, משל נפלא מאוצרו של זקנו הרה"ק הייטב לב' זי"ע, משל למלך שאחת בשנה ביום הולדתו היה יוצא אל רחבי ממלכתו לבקר את נתיניו, בעת ביקוריו היה כל אחד מנתיניו כותב את בקשתו על גבי הכתב וזורקו למרכבתו של המלך, והיה המלך ממלא את משאלותיו,

וירא אחד מבני המדינה שבכל שנה הוא זורק 'פיתקא' אל המלך ואין בקשתו נענית, וכך נשנה הדבר שנה אחר שנה, עד שנתברר לו שכמה משונאיו הם ממקורבי המלך והם מדברים עליו סרה בעודם מלווים את המלך, ולכך אינו ממלא את מבוקשו. מכיון שכך אמר לעצמו, וכי שוטה אנכי להמתין עד שיבוא המלך הנה מוקף במלוויו השונאים אותי, אנכי אקדים להיכנס אל שער המלך קודם שיתכנסו שונאי מסביבו, ואדבר עמו פנים בפנים, אשטח את כל בקשותיי בפניו, וכך עשה, ואכן המלך מילא כל משאלותיו לטובה ולברכה, והיה מסיים ה'יטב לב' את הנמשל בבכיות נוראות, יהודים אהובים, אל נא אחיי תרעו להמתין עד בא יום ראש השנה, יום הדין שאז מסובב כביכול במקטרגים המריעים לישראל, אלא הקדימו עצמכם לדבר עם המלך פנים בפנים בחודש אלול קודם שישב על כסא דין, בקשו ממנו רוב רחמים שיחוס וירחם עלינו, ותפעלו לטובה, ויגזור עלינו שנה טובה ומתוקה.

אמרו בעלי הרמז כי 'מזל אלול בתולה' - והנה 'בתולה' היא בכלל הנשים - שניתנו להם בינה יתירה (נדה מה:), ובהקדם הביאור הידוע מדוע אשה פסולה לעדות, ואין לומר שפסולה מחמת שאין בה דעת - שהרי בפירוש אמרו 'בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש'. אלא אכן, אדרבה, מאחר שיש בינה יתירה והיא מבינה דבר מתוך דבר, מטעם זה גופא פסולה לעדות, דחיישינן שמא כשתראה אחד רודף אחר השני להרגו כבר תראה בעיני שכלה את כל המעשה ותבוא להעיד, ובאמת על העד לראות את המעשה בעיני ממש, על כן אמרו מזל אלול בתולה - שננהג כאותה אשה המבינה דבר מתוך דבר, וכבר עתה נראה בעיני השכל כי ממש בקרוב בוא יבוא ר"ה ועמו כל השנה הבעל"ט התלויה בו, ונבין כי הכל תלוי בהנהגתנו בחודש זה...

פעם ראה הרה"ק מסאטמאר זי"ע בבית מדרשו בחודש אלול אנשים הנחפזים לסיים במהרה את תפילתם ולעזוב את כתלי בית ה', פנה אליהם ואמר להם, הנה אשתקד היו כאן עמנו עוד כמה וכמה יהודים, וכבר עתה אינם בחיים אתנו, אילו היו הללו יודעים ב'אלול' דאשתקד שזו להם השנה האחרונה לימי חייהם, ודאי ללא כל ספק היו מאריכים יותר את שהותם כאן בבי כנישתא. ובדבר הזה יתעורר כל אחד לנצל את אלו הימים.

שמעתי מאחד מבני חברתנו, שנסע לאחרונה לחו"ל, בדרך חזרתו עלה למטוס כשעייפותו גוברת עליו, והנה הוא רואה כי בתחילת המטוס (פירסט קלאס) ישנם כסאות רחבים אשר אפשר להטותם כמיטות, והרי 'דבר בעתו מה טוב - מיטה לאיש עייף וייגע', על כן התיישב שם באחד המקומות שמצאן ריקים ושקע בשינה מתוקה ועמוקה, לא ארכו הדקות, ומיד ניגשו אליו משרתי המטוס (דיילים) הקיצוהו מפרק הישן שעסק בו, ציווהו לעמוד ממקומו החדש כשהם משלחים אותו למקום הראוי לפי התשלום ששילם על ה'טיקט' (כרטיס), מסכן זה שבקושי התעורר מעמקי חלומותיו היה מוכן לעשות הכל למען שנתו בזו השעה, ע"כ התחנן בפני הדייל שינחהו לנפשו, וממילא זה נהנה וזה לא חסר שהרי רוב הפירסט קלאס נשאר ריק, ולא הסכים הדייל בשום פור"א כי מקום זה שוויו פי כמה, אמר לו הנוסע, נו, אשלם לך כל ההפרש, אמר לו הדייל, לא ולא, כאן בשמי רום אין כבר אפשרות לשלם, רק בעודך על הקרקע בטרם הנסיעה אז תוכל לשלם ולקנות מקום כאוות נפשך, אבל עתה, איחרת את המועד... ולדידן ייאמר, ימים אלו הם הזמן המיועד מן השמים לבטל את כל הגזירות ולהכין לעצמינו שנה טובה ומתוקה, ועלינו להיזהר שלא נאחר את המועד.

הנה כתב ב'ספר הזכרון' - דרשת החתם סופר עיו"כ, וז"ל. יותר רצוי התפילה בימים אלו ימי רצון לה', וקראו לחדש אלול וימי תשובה 'ירח ימים' גמטרי' שיח - לשפוך שיח לפני ה', וירצה לפניו, והם מ' יום של קבלת התורה מר"ח עד י"כ, ואם תצרף מ' לש"ח נעשה משיח - שמקרב הגאולה.

יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה שנהיה לראש ולא לזנב, שהנה מדרך בעל חי כשרוצה להביט על זנבו צריך לסבב ראשו לאחור, ועל כך אנו מבקשים שנהיה לראש - שננצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער למה לא נצלנו את ראש השנה שעבר.

משל נאה משלו, לדייג שפרש בנהר באישון ליל רשת עם מזון לפתות את דגי הים שייכנסו למכמורי הרשת (בכך רצה להרוויח את הזמן העובר לאלו שבאים לצוד רק בבוקרו של יום), ויבוא בבוקר, משה את רשתו מן המים ומצא בה דגים למכביר. הדגים שברשת נענו ואמרו זה לזה, אוי כמה טפשים היינו, שנשארנו בתוך הרשת לאחר אכילתנו מהמזון שהיה בו, הרי היה עלינו לצאת מיד מהמצודה הפרושה ולברוח, ובוזה היינו נשכרים במאכל שאכלנו ואף ניצולים מציפורניו של אותו צייד, ובבערותם כי רבה אינם מבינים שבשעת אכילתם כבר היו 'ניצודים'. כזאת יש לומר לדידן, אין דבר או מאורע קורים באמצע השנה - כי הכל כבר נעשה ביום ראש השנה... ואך לשחוק הוא לומר באמצע השנה מתוך חרטה - אוי, מדוע לא עשינו 'עתה' פעולה זאת וזאת, כי הכל כבר נגזר בתחילת השנה, אין לנו אלא

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

כתובת אחת) לפנות ולבקש מעמו שיחוס וירחם עלינו ועל פליטת עמו בית ישראל, וכשיתפלל מתוך הברה בזאת: בוודאי יבוא לתכלית טוב.

לו יתברך טובה, ונביר כי הוא אדון הכל והוא הטוב והמיטיב לנו תמיד, ונברך ונהלל לו יתברך". והנה, כי יראה אדם את עצמו בארץ זבת חלב ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריר, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא, כרמים וויתים אשר לא נטע, חטה ושעורה לרוב מאד, אפשר שידיחנו יצרו בשרירות ליבו

בעין זה כתב ה'אלשיך' הק' (בריש פרשתן), כי הקב"ה 'חפץ להיטיב', ואינו מבקש מאתנו רק שנחזיק

להשכיל לבא לפני המלך ולהתחנן לו בימים אלו קודם שנגזרה הגזירה, שיוציאונו מן המיצר אל המרחב, ויכתבנו ויחתמנו לשנה טובה ומתוקה, ובוודאי ננצל מן הכל.

מסופר שאחותו של הרה"ק ה'אור המאיר' מז"טאמיר זי"ע השיאה את אחד מצאצאיה בחודש אלול, והפצירה מאד באחיה הקדוש שיבוא לפאר את שמחת הנישואין, אך הוא שלא רצה לאבד לבטלה רגע מחודש זה מיאן ליסע לשמחת הנישואין, אולם משהרבתה להפציר אמר לעצמו, אצא לדרך, ומן השמים יורוני האם אלך או לא, ויהי אך יצא לדרכו, ראה גוי העומד ומכה מכות נמרצות בגוי אחר, שאלו ה'אור המאיר' מדוע הנך מפליא בו את מכותיך, ענהו הערל, זה האיש אבי הוא והמכות באות לו כי סיכמתי עמו שבחודש זה 'עת הזריעה' הוא ישמור על בני הקטנים, וכך אוכל להתאמץ בעבודת השדה, אך למעשה הוא ישן, ובגינו לא יהיה לנו כדי צרכנו משך כל השנה הבאה, מששמע ה'אור המאיר' דברים אלו אמר, מן השמים שלחוני לראות זה המחזה, שאלמד שכל המניח לעצמו בזה החודש ואינו מנצלו עד תום, הרי יחסר לו במשך כל השנה הבאה, ובאומרו זאת חזר על עקביו ושב לביתו לעבודתו הקדושה

ז. איתא בספה"ק בני יששכר (מאמרי ניסן א ג) מביא מה דאיתא במדרש (שוח"ט תהלים צא, עיי"ש) 'מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן יודעים להתפלל בשם, וכבר תמה ה'בני יששכר' מהו שאמרו שאין אנו יודעים להתפלל בשם, וכי אין אנו אומרים ברוך אתה ה' אלוקינו (ועיי"ש מה שביאר בזה). יש שאמרו בדרך רמז, לבאר על פי משל למי שהלך בדרך באישון לילה ובכיסו סכום גדול מאוד, לפתע התנפלו עליו חבורת אינשי דלא מעלי, גררו אותו לצדי הדרכים - מקום שאין בו נפש חיה, בו תרמוש 'חיותו יער' - אלו מהלכי על שתיים הדומים לחיות, כפתו אותו בחבלים שלא יברח והחלו מחטטים בכיסו, לפתע שמע קולם של שוטרי העיר המהלכים מרחוק פתח האיש בכוחות לא לו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו... פשיטא ואין צריך לומר שכל זעקות אלו הגיעו מתוך ההכרה כי צרתו צרה ורק הם היכולים להציל את חייו ואת ממונו מיד שודדים אלו... באופן זה ממש צריכים להיות התפילות והתחנונים לאבינו שבשמים, כי אין לנו מלך גואל ומושיע אלא אתה, ורק הוא היכול לעזורנו. זהו שאמרו חז"ל מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן יודעים להתפלל בשם, שאף שאנו 'יודעים' את שמו הגדול, אך אין אנו יודעים ומכירים 'בשם' שרק הוא ה'כתובת' אליו נפנה, ואין התפילות באות מתוך ההישענות בו בלבד, וממילא אינם פועלות מה שיכולות באמת לפעול.

ח. ואדרבה סגולה יש בדבר - להמשיך על עצמו שפע ברכה עליונה ש'תחל שנה וברכותיה', כמו שפירשו צדיקים (דבר"י וישלח, ועוד) בפסוק (בראשית לב יג) 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך', ואתה אמרת היטב - הקב"ה אומר לאדם אתה אמרת על מצבך שטוב הוא, איטיב עמך - אראך טוב מה הוא, ומשפיע עליו שפע רב טוב עד שיבלו שפתותיו מלומר די די...

ובכלל אמרו שבעת שהיא שהאדם מודה ומשבח לבוראו, מתעורר באותו זמן עת רצון העליון ואפשר לו לפעול ישועה ורחמים, והוכיחו כן מפרשתן, שאחר 'יודוי ביכורים' שהוא הודאה על כל הטוב והחסד נאמר 'השקיפה ממעון קדשך', כי עת רצון היא שתתקבל תפילתו מאחר שהודה לבורא תחילה. ולא זו בלבד שבכוחו לבקש על עצמו, אלא גדול כוחו להתחנן בעד הכלל כולו, וכמו שאומר 'וברך את עמך ישראל'.

ומפורש איתא במדרש (ילקו"ש תהלים פה יד) המצדיק את הקב"ה הקב"ה מצדיקו.

כי לא רק תפילת הבקשה מועלת אלא אף תפילת ההודאה יש בה סגולה רבה לפעול ישועה ורחמים. ב'כף החיים' (סי' רפ"א ס"ק ח) מביא מה שכתב הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע שקבלה יש בידו משמיה דרבי יהודה החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא - לקבל האדם על עצמו שכשיהיה ניצול מצרתו יאמר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו ניצולו רבים.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

במדרש (אוצר המדרשים עמוד שלד, והביאו בספר 'ארחות ישר', גמילות חסדים) הובא מעשה נורא בגודל השכר למי שמשבח את בוראו, וז"ל. מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי א"ל רבי ומורי אם רצונך אבא עמך, א"ל בא עמי בשלום. הלך עמו, כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו, אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני, א"ל איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותו, לפיכך נתת לו ויפה עשית, א"ל אם אתה אינך רוצה לתת לו הרשות בידך. הניחוהו לאותו סומא והם הלכו לדרכם. כשהם הולכים בדרך פגעו במלאך המות, א"ל להיכן אתם הולכים, א"ל לסחורה, והם לא ידעו שהוא מלאך המות, מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם, אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות, וקרא עליו המקרא הזה (ישעיה נח ח) 'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך', וא"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרכך תחיה עוד חמישים שנה. אח"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך, מיד ענה וא"ל אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתו ואני אמות בכאן, א"ל הן, זה קדם ועשה צדקה משלו. א"ל א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה, א"ל שוטה שבעולם, אדם פורש בים בספינה אם לא יתקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים, כן מי שלא יתקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו. ועכשיו, מה שעשית עשוי ומכאן ואילך אין לך כלום, שהגיע זמנך למות. א"ל אם כן המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי, א"ל מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו שנותיך, עכ"ל. נמצינו למידים גודל ה'מתנה טובה' שנתן לנו הבורא - שיש בידנו לקנות לעצמנו עוד ועוד שנות חיים שובע וברכה ע"י ההודאה גרידא, שגדולה היא יותר מן הצדקה, כי רצונו לתת עתה צדקה לא הועיל לו להותירו בחיים, ואילו ההודאה והסיפור בשבחו של מקום הועילה לבטל את הגזירה ולהוסיף לו שנות חיים. ישמע חכם ויוסיף לקח, ובפרט בעמדנו בזו השעה בגמר השנה, והנה הכל מברכין 'תכלה שנה וקללותיה', אף אם אכן 'כל לבב דוי וכל ראש לחלי' מ"מ לא נמצא איש שלא היטיב עמו הבורא בכל השנה 'על חיינו המסורים בידך... על ניסך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים', מדוע לא יודה כל אחד באשר הוא, למי שאנו אומרים עליו בכל יום 'הטוב כי לא כלו רחמיך, והמרחם כי לא תמו חסדיך' - על כל הטובה שגמל עמו הבורא בזו השנה... וכי רק רעה (טובה הנראית כרעה) גמלוהו מן השמים, וכי מי נתן לו חיים, לחם לאכול ובגד ללבוש, בית מדור ללון שם... וכו' וכו'.

והאמת אגיד, כי לאו דווקא כשיארע לאדם נס מחוץ לדרך הטבע עליו להודות, אלא ענין ההודאה היא - להודות בזה כי ה' ברא עולמו ובכל עת פניו אלינו להיטיב לנו ולהוסיף לנו טובה על טובתנו ללא הפסק שיעור ורגע, וכבר הוכיח כן הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל מדברי המשנה (אבות ה ה) 'עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש', וראה זה פלא, כל הניסים שהמשנה מונה הם בדרך השלילה 'לא הפילה אשה... ולא הסריח בשר הקודש מעולם, ולא נראה זבוב... ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה', ללמדך שגם זה לנס ייחשב, ועל האדם להודות גם כשמהלך החיים הולך לו למישרין מבלי שיארעו לו תקלות והפרעות, וההודאה עליהם תהיה לא פחות מהניסים הגלויים. הוא שאומר הכתוב 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', שיש להודות לקב"ה לא רק כשהיה לו רע ויצא ממצבו זה, אלא גם בשעה כי טוב בכל מצב ובכל עת כי לעולם חסדו.

מעשה נפלא שמעתי מבעל המעשה, שחזר יחד עם כל בני משפחתו מביקורם בארץ הקודש לביתם שבלאנדאן הבירה ביום שני ב' אלול שנה זו, בהגיעם ל'שדה התעופה' (עירפארט) בלאנדאן מצאו את כל מזוודותיהם מלבד אחת יחידה וחשובה של אחת מבנותיו ובה היו הרבה דברים נחוצים כבגדים וכיו"ב, מיד הפכו את כל שדה התעופה, ביררו בהנהלת החברה של British Airways (חברת תעופה) ובשדה התעופה שבארץ הקודש, ו...הילד איננו, כמי שבלעתו האדמה, אין לתאר ולשער גודל העגמת נפש שהיו מנת חלקה של הבת, כעבור שבוע ועדיין בוששו פעמי המזוודה (Suitcase) מלבוא, פנה האב אל אחד מגדולי ומאורי הדור בעירו, והלה שאלו כמה שאלות, כגון, האם אמרה הבת פרקי תהלים, האם נתנה צדקה למען ישיב ה' את המזוודה, ועל הכל השיב האב ב'הן', שוב שאל ה'גדול' האם הודתה הבת להשי"ת על כל חסדיו ובפרט על חסד זה של איבוד המזוודה... מתחילה שתק האב, כי לא ידע מה הוא סח, על מה ולמה עליה להודות... יעצו הגדול אמור לבתך שתודה לה' על כל חסדיו, ועל חסדו הגדול שעשה עמה באיבוד חפציה החשובים לה כל כך. ואכן, נס ופלא, בשעה 10, העביר האב לבתו את דברי הגדול, הודתה לה' על חסדו הזה, ואכן בשעה חמש אחר הצהרים נתקבלה הודעה מחברת British Airways שהמזוודה נמצאת בשלמותה. כי המכיר בטובתו של מקום אף בעת הקושי אזי יראה בטובתו השלימה.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

לאמר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את כל החיל הזה', ודרכו של הבורא יתברך שכאשר ח"ו יחשוב האדם כי קניינו אשר רכש בכוחו בא לו, יסיר ה' מאתו את כל הטובה וברכת שמים אשר נתן לו הקל, לכן ציוונו הבורא יתברך מצוות ביכורים, שיבוא האדם אחת בשנה אל בית אלוקינו כשפרי ביכורי מעשיו בטנא שבידיו, ויניחהו לפני ה' יתברך, ויאמר לו, הרי 'שלך' לפניך, כל זאת ממך הוא, ואתה הוא שהבאת עלי את כל

היבול הטוב. או יתן לו השי"ת הכל במתנה גמורה אחר שאינו כפוי טובה^ט. וזהו טעמא רבה למצוות ביכורים, לעלות בזכרוננו שכל מה שמצוי בידנו מקנינו העולם הכל מאת ה' בא לנו, ע"כ.

ביאור נפלא הביא בעל ה'אלופי יהודה' בשם אחיו הגאון ר' יעקב ש. פריינד זצ"ל על האמור (רש"י בראשית יח טז) 'כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך מן השמים' (פרשתו כו טו), כי הנה המשקיף ומביט על הנעשה בעולם פעמים יראה לו כי יש כאן הנהגת דין ורעה... אבל כשמסקיף 'מן השמים' שם רואים כי הכל לטובה, ואין כאן כל רעה כלל וכלל.

הנה, איתא בחז"ל (דב"ר ד א, מט' סופרים פ"ב א ב) 'אין מפסיקין בתוכחה', היינו שאין מפסיקין באמצע קריאת התוכחה להעלות עולה אחר לתורה, שהרי ה'עולה לתורה' פותח ב'ברכו את ה' המבורך', והקב"ה צווח ואומר 'אינו בדין שאתברך ובני בצער', והיינו כדאמרן, בבוא על אדם צרות וייסורים חלילה, עצתו, שיפתח פיו בשבח והודאה להשי"ת בכל לבו ונפשו, וממילא יתבטלו כל צרותיו ומכאוביו, כי הקב"ה יענה כנגדו לומר היאך אתברך מפי בני יקירי והוא בצער - אעלים ממנו את הצער והמכאוב.

וביאור הדבר שכל תכלית ה'הסתרה' שהקב"ה מסתיר עצמו בכדי שנדרוש אחריו, וברגע שהאדם 'גילה' את בוראו בתוככי ההסתרה, תיכף ומיד יסיר הקב"ה את הסתרתו מעמו.

וכן איתא ב'שפת אמת' (ראה תרל"ה) בביאור הדין ש'אין מפסיקין בתוכחה', פירוש, אין מפסיקין להעמיק ולחשוב מחשבות על ההרפתקאות דעו עליו, והוא ענין 'מדת ההשתוות' - שיקבל את כל הבא עליו בשווה - בחסדים מגולים או בדין. כי אם אין האדם משתנה בפגעו בו מידת הדין, אין לה קיום להקללה וחולפת ועוברת ממנו (אך אם ח"ו האדם מתפעל יותר מדי, בזה נוסף קיום וחיזוק להרע), וזהו אין מפסיקין - שלא יפסיק מדביקות ובטחון שיש לו בהקב"ה אף שיעבור עליו מה שיעבור, ע"כ. נמצינו למדים שבמה שהאדם מקבל את הבא עליו באמונה ובטחון, בשלוות הנפש הוא מבטלם מכל וכל, אבל אם הוא מתפעל מהם יותר מדי וכל היום חופף עליהם במחשבתו, אזי אינו כי אם 'שומר' עליהם לבל יסתלקו מאתו.

עצה נוספת לביטול התוכחה מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (נצבים ד"ה אתם נצבים) שלפי המבואר בפרק ערבי פסחים (פסחים קיז). יש קמ"ז פרקים בספר תהלים, והם מסלקים ומבטלים קמ"ז קללות הנאמרות בתורה הקדושה, מ"ט שבבחוקותי וצ"ח שבכי תבוא, כי בשירות דוד מלך ישראל ממתיקים את כל הקללות שבעולם. עוד עצה נתן הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (ריש פר' שופטים) על הכתוב (לעיל טז יח) 'שופטים ושוטרים... אשר ה' אלוקיך נותן לך', ובמדרש (דב"ר ה) רבנן אמרי, שיהיו השוטרים כשופטים, ונדחקו המפרשים לפרש כוונת המדרש, וביאר המהרי"ד על פי מה שאמר אביו הרה"ק המהרי" זי"ע, דכמו שאיתא (בסוף מנחות) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, כך נמי ב'תוכחה' שבתורה, על ידי שעוסק האדם בה וממשיך על עצמו פחד ה' והדר גאונו, עוזר לו השי"ת שנשלם על ידי הלימוד, וניצול מן העונש, ובה מפרש המהרי"ד זי"ע את המדרש הנ"ל 'שיהיו השוטרים כשופטים' דכמו שהשופט אינו אלא מוציא פסק דין בפיו, ואינו מעניש בידיים, כך לא יצטרך השוטר לעשות מאומה כי על ידי שהאדם כבר ימשיך עליו פחד ה' על ידי לימוד התורה יינצל מן הכל.

ט. וממשיל שם ה'אלשיך' את הדבר, למלך רם או שר גדול אשר ברשותו כרם נחמד והוריד בו אריס לעבדו ולשמרו, ובראות האריס שהגפן ראשונה ביכרה או שהתאנה חנטה פגיה, הרי הוא מביאה אל פני אדונו ואומר לו, הנה נועם פרי זה שלך הוא, ולא ערב ללבי לאכול ממנו טרם הצגתיו לפניך, כי לא לי היה הזרע כי אם ממך הכל, וכראות המלך או השר כי גדול דרך ארץ האריס ההוא, נותן לו שישאר לו בידו כל אותה הטובה ואף מוסיף לו כהנה וכהנה, כיו"ב לדידן החיטה והשעורה גפן ותאנה וכו' הכל משלו המה, כי אדון הכל הוא, אמנם כאשר נביאם אליו יתן לנו את הכל באמונה ובמתנה...

ועזה"ד ביארו בספרים את עניין ה'מלכות' שבראש השנה - אמרו לפני מלכויות עד שתמליכוני עליכם', שהרי בראש השנה מרבים אנו בתפילות לכות בדין, והקב"ה ברוב רחמיו נתן לנו את ה'מפתח' והדרך שעל ידה יעלו תפילותינו לשמי מרום - שנקבל עלינו עול מלכותו מתוך התבטלות והכנעה, ובוה תתעורר עלינו מידת הרחמים ויפתחו שערי שמים לתפילתנו.

ובך מצינו באברהם אבינו שאמר לנעריו בלכתו להר המוריה להעלות את יצחק על המזבח 'שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם' (בראשית כב ה), כי השתחוואה גדולה מהקרבות ואפילו יותר מעקידת יצחק, שאין הפיץ להקב"ה בצאן ובקר אלא שאדם יבטל את כל מהותו ועצמותו אליו ית', וכדכתיב (תהלים נא יט) 'זבחי אלוקים רוח נשברה'. ורק בבלעם הרשע שהיה לו 'רוח גבוהה' מצינו שנאמר בו (במדבר כג ו) 'והנה ניצב על עולתו... שהסכים להקריב שבעה פרים ושבעה אילים, אך את עצמו לא הסכים להקריב... וזהו סיוס דברי המדרש 'לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה יותר מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות', שהתפילה כתיקונה מתוך הכנעה חביבה לפני הקב"ה יותר מכל הקרבנות.

גלגל החוזר בעולם - באמונתו יעמוד לו הגלגל למעלה לעולם בפרשתן (כח יג), 'ונתנך ה' לראש ולא לזנב, והיית רק למעלה ולא תהיה למטה', וצריך לבאר מדוע כתב רק, ולא סגי לומר 'והיית למעלה'. וביארו בספרים (עיי' בהערה)² דהנה איתא בגמרא (שבת קנא:), 'תנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחוזר בעולם, וכלומר, שכל העולם נע בגלגל או לצד מעלה או לצד מטה, וכשהגלגל התגלגל ועלה האדם למעלה למעלה - מקום שאין למעלה ממנו, או מסוכן הוא להתחיל לרדת...'

מצינו במדרש (תנחומא בפרשתן א), זה שאמר הכתוב (תהלים צה ו) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו... כשצפה משה שעתידי בית המקדש ליחרב, והביבורים עתידים ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלש פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה יותר מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות, שכך כתיב (שם קמא ב) 'תכון תפלתי קשורת לפניך משאת כפי מנחת ערב'. עכ"ד המדרש. והיינו כשראה משה שלא תהא להם לישראל דרך לזכור שכל אשר להם מאת ה' הוא, עמד ותיקן להם ג' התפילות בכל יום שעל ידי שיעמדו לפניו בתפילה זכור יזכרו כי הכל מה' האלוקים.

והנה, כבר עמדו המפרשים בביאור כוונת המדרש זה שאמר הכתוב בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו, שמה ראה להביא דייקא פסוק זה לענין התפילה, ומה שייכות ביניהם, ומדוע לא הביא מקראי קודש אחרים שמפורש בהם על התפילה.

אלא ביארו, שכאן למדנו עיקר ומהות התפילה והדרך שתתקבל ברצון, שכל עניינה הוא 'כדלים וברשים דפקנו דלתיך', שהאדם מכניע ומבטל עצמו לפני הקב"ה, מתוך הכרה שאין בו כח משלו לעשות מאומה, ואף אין לו שום זכות, אלא מבקש רחמים ותחנונים כעני בפתח ממי שלו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות כרצונו'. וכאשר מכניע את עצמו ודאי שמתקבלת תפילתו, ומפני זה הסמיכו חז"ל את הפסוק בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו - שהשתחוואה מורה על ביטול הגמור"³, שאינו תופס מקום לעצמו אלא הוא מונח בפישוט ידיים ורגליים על הארץ להראות שאינו אלא בטל ומבוטל לגמרי, וללמדנו על 'סוד' התפילה.

י. וכה אמר האר"י הקדוש זי"ע שבאמירת 'עוזר דלים' בשחרית על כל אחד להחשיב עצמו כדל וכרש ומתוך כך יעמוד בתפילת העמידה (הובא ב'מחזיק ברכה' לחיד"א, או"ח צח ב).

יא. איתא ב'פרק שירה' (פ"ו) שחיברו דוד המלך ע"ה שכלבים אומרים בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו, וביארו הטעם שאומרים פסוק זה דייקא, שהנה כבר העיד הכתוב על הכלבים שהם 'עזי נפש' (ישעיה נו יא), וכאשר עינינו הרואות את הני כלבין דחציפין... אמנם מטבעם נכנעים הם כלפי בעליהם, ואינם מקבלים מרות אלא מאדוניהם. ואפילו כלבים אלו אומרים בואו נשתחוה ונכרעה.. שיודעים הם שהאדון האמיתי הוא ה' עושנו וצריך להשתחוות ולכרוע ברך לפניו מתוך התבטלות הגמורה. ועלינו להתעורר שלא נהיה גרועים מאותם כלבים...

יב. בספר 'ליקוטי חבר בן חיים' הביא מעשה שסיפר רבו הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע. וזה דבר המעשה, הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל 'מעשי ה'" (חי בזמן ה'בית יוסף') היה שר גדול אצל מלך מצרים והיה מהיושבים ראשונה

ולכן בירך אותם 'והיית רק למעלה ולא תהיה למטה', תוכל עמוד במעלתך ולא תיפול, כי המדרגה העליונה 'רק' הוא לשון מיעוט (ר"ה י"ז, ועוד), שאמנם תהיה ביותר אינה איתנה והיא כעשויה מדבר רך שכל העולה למעלה אבל רק למעלה, לא לגמרי ברום המעלה ואז עליה נופל תיכף".

במלכות, ותרב אהבת המלך אליו יותר ויותר, עד שמרוב אהבה העניק לו המלך את טבעתו אשר הוריד מעל ידו. אלא ש'הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב' ו'הרבה קנאה עושה', ולעומת אהבת המלך כך גדלה שנאת שרי המלוכה שקנאו בו והמתינו לשעת הכושר להורידו מגדולתו ולאבדו מן העולם, ויהי ב'יום הולדת' המלך עשה המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו, ואף רבי אליעזר שם את פעמיו אל עבר ארמון המלוכה, בדרכו עבר על הגשר שמעל נהר הנילוס, שם פגע בו אחד השרים הצוררים אשר שאלו האם לא שכח להביא עמו את הטבעת אשר נתן לו המלך, הראה לו רבי אליעזר את הטבעת הנתונה בידו, לקחה אותו רשע מתוך ידו וזרקה לתוככי הנהר, ואך בנס הצליח רבי אליעזר לתופסה בעודה באויר - מחוץ לגשר מעל הנהר. משהגיע רבי אליעזר לארמון המלוכה אל המשתה הגדול התקבל על ידי המלך בכבוד גדול יותר מכל השרים הרבים, ולא זו בלבד אלא אף בצאתו לילך לביתו ליווהו המלך עד לפתח ארמונו. כאשר חזר בעל 'מעשי ה' לביתו הרהר במאמרו של החכם מכל אדם (משלי טז יח) 'לפני שבר גאון' - שלפני 'נפילה' מתעלים עד מאד, וכיוון שנתעלה היום כל כך שתפס את הטבעת בטרם תשקע במצולות ים, ולאחר מכן האיר לו המלך כל כך את פניו, אם כן הגיע גלגל מזלו עדי מרום ועתה עומד ה'שבר' לבוא. מיד אסף לתוך תיבה אבנים טובות ומרגליות, עלה על אניה והפליג לדרכו באישון ליל - לברוח אל עבר טורקיה, אכן לאחר מכן שמע שבאותו היום העלילו עליו השונאים בפני המלך עלילה גדולה, ובברחו משם ניצל מהם.

להוותו נחבטה הספינה בסלע בעת אשר כבר קרובה היתה לחוף העיר טורקיה ונטבעה עם כל אשר בה, ואף אבני החן שלקח עמו ממצרים נעלמו במצולות ים, ובקושי הצליח להציל את נפשו, והגיע לחוף מבטחים בעיר קאנסטאנטינאפל בעירום ובחסר כל. בהגיעו לשם עשה חשבון הנפש על מה בא עליו כל הסער הזה, פשפש ומצא לתלות בביטול תורה אשר ביטל בכל השעות שעמד לפני המלך, שהיה יכול לעסוק אז בדברי תורה, וחיפש אחר דירה קטנה ולחם צר לעסוק בתורה, ותאספהו אלמנה אחת אל ביתה והאכילתו מלחמה העני, יומא חדא לא הביאה לו כי אם מעט מרק, וכשבא להכניסו לתוך פיו נפלה לתוכו שממית ונפסל המרק מלאכלו, ולא היה לו במה להשיב את נפשו, ויהי כאשר ראה כי כך עלתה בידו והבין שאין שפלות מזה, אמר לנפשו הנה מכאן והילך ודאי ירום קרני, ואכן באותו היום שמע כרוז המכריז שהיות ומת השר שהיה משחק בכל יום עם המלך את משחק ה'שאך' (שחמט), על כן מי שרוצה למלא מקומו לשחק עם המלך יבוא להציע את עצמו ולהוכיח את יכולתו, רבי אליעזר שהיה חכם גדול ובקי נפלא ברזי ה'שאך' הלך תיכף אל היכל המלך והציע את עצמו, ואכן מיד כאשר ראה המלך את הצלחתו ב'שאך' העלהו להיות אחד משרי המלוכה, וכך היה רבי אליעזר יושב מידי יום ביומו בחצר גינת ביתן המלך ומשחק עמו, אך מכיוון שכבר קיבל על עצמו שלא לבטל תורה היה משלים את לימודיו על חשבון שנתו בלילות. פעם אחת בעת אשר ישב לפני המלך והמלך חישב את מהלכו במשחק גברה עליו עייפותו מחמת שלא ישן בלילות ועיניו נעצמו מאליהן, ושקע בתרדמה עזה, והנה לא די שלא קצף עליו המלך על מרידה זו אלא אף קם מכיסא מלכותו, ושם את הכר שלו תחת ראשו של רבי אליעזר. משהקיץ רבי אליעזר וראה את אשר קרהו הבין ששוב הגיע לרום המעלה, ועזב תיכף את המדינה, ולאחר מכן נהיה לרבה של פוזנא המעטירה (לאור מעשה זה ביאר בספרו 'מעשי ה' את ביאורו המובא למעלה).

על פי האמור אפשר לבאר את הכתוב (כח מג) 'הגר (היינו הנכרי) אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה, ואתה תרד מטה מטה', שהכוונה היא שהגוי יעלה מעלה מעלה לראש הפסגה במקום שאין גבוה ממנו, וממילא משם 'נפול יפול', ואילו אנו נרד מטה מטה משם אפשר רק לעלות ולהתרומם.

יג. ויש בזה חיזוק עצום, כי כסדר שומעים אנו מאנשים המתלוננים, זה על שבנו 'תקוע' בשידוכים, וזה על חתנו שהרופאים נואשו מהיות לו זש"ק ועוד כיו"ב, עצתם, להבין כי טובה יש בדבר שלא יעלו מעלה מעלה עד רום המדרגה כי משם הינם מסוכנים ליפול, אף שבוודאי על כל איש מישראל להתפלל לפני הבורא שיחוס וירחם עליו בכל מיני קשיים וצרות העוברות עליו, אבל אחר התפילה יתחזק כי אינו יודע כמה טובה עבורו.

ומטעם זה מצינו עוד עצה בספרים - שירבה בנתינת הצדקה, וכדברי ה'כלי יקר' בפרשת תרומה (שמות כה כג-כו) 'ועשית שלחן עצי שטים... ועשית לו ארבע טבעות זהב, וז"ל. כי 'הטבעות' עגולות הם, ובא לרמוז לאדם שיזכור כי הצלחות עולם הזה הם גלגל החזור בעולם כטבעת זה העגול, ועל ידי זכירה זו יפרנס משולחנו לעניים. וענינו כדברינו האמורים, שיעלה במחשבתו תמיד כי כל כספו ורכושו אינו אלא מתנת שמים, וברצות ה'... וממילא ישתמש בממונו להטיב לרעהו, או יעזרהו ה' וישאיר בידו את הממון שהופקדו בידו מן שמיא.

והכינו - הכנה לקראת יום הדין

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (נצבים עמו' קל: ד"ה התחיל), וז"ל. והעיקר צריך כל אחד ואחד להמשיך עליו היראה באלו הימים^{טז} באיזה אופן שיהיה - כשיש דין למטה אין דין למעלה, וזהו פירוש המדרש 'כשישראל

אמנם בזאת נחזק ליבם של בני ישראל - אל ירך לבבכם - אף אם אתם עומדים ברום המעלה, כי כל ענין גלגל זה אינו אלא כי רצה הקב"ה שבניו יהיו תלויים ואחוזים בו בכל עת ובכל שעה^{יז}, למען יכירו וידעו שתמיד הנם זקוקים לרחמי וחסדי בוראם, וממילא יהיו עיניהם נשואות למרום מבלי מחשבת 'כחי ועוצם ידי'^{יח}. ואכן, כל עוד ש'חסרים' הם הנם תולין עצמן בו ומייחלים לחסדו, אך פעמים שהאדם מתעשר והוא שוכח כי כל אשר לו מן השמים, מבלי דעת שבכל עת הוא זקוק לרחמי שמים שישאר הכסף בידו ויבוא על סיפוקו, על כן העמיד הקב"ה את הגלגל החוזר בעולם' ומשירד (אפילו מעט) מגדולתו יזכור של מי העושר והכבוד, אבל אם יזכור האדם בכל עת כי אשר לו אינו אלא 'פקדון' מן השמים (כיו"ב, גם לענין בעל רכוש מועט...) ובעל המעות והעושר אינו אלא הקב"ה, נמצא שעדיין הוא 'תלוי ועומד' בחסדי הבורא, מעתה אין כל סיבה לקחת ממנו את ממונו.

יד. ובזה ביארו צדיקים (בשם הרה"ק מקצק זי"ע, ועוד) מה הייתה 'קללתו' של נחש - 'ועפר תאכל כל ימי חיך' (בראשית ג יד), וצ"ב קללה זו מהי, הרי אין כאן אלא 'ברכה', שבכל מקום שהוא הולך מזונו מוכן לו... אלא כי ברכת האדם נחשבת כפי קשריו ודבקתו בה, וזה הנחש שכביכול לא אבה הקב"ה להיות עמו מקושר ומחור עמו - א"ל, קח נא את מאכלך והישמר לך מדבר עמי מטוב ועד רע.

טו. מעשה באיש יהודי שבא לפני רבו, וקבל בפניו רבי קדוש, באו מים עד נפש, כי מעצור ומחסום נתהווה בלבי, עד שאין בידי לכוון אפילו מעט בתפילתי, וכל כמה שניסיתי והתאמצתי להתבונן באמרי פי אין בהם טיפת 'הגיון לבי'. א"ל הרבי, הנך מזכיר לי מעשה שהיה בחדרי זה לפני כשבוע, שבאה אלי אשה (אלמנה) אחת שבכתה לפני כי בנה יחידה הנולד לה אחר ט"ו שנות ציפיה תפילות ותחנונים גדל והיה לאיש בעזהש"ת, לפני כשלשה ירחים שלחתי ללמוד ב'שיבה גדולה' בעיר רחוקה כשאני מלווה אותו במשך רוב הדרך ונפרדת עמו בגעגועים עזים ובדמעות שלישי, בתחילת דרכו שם היה הבן מדבר עמי ארוכות ע"י הטלפון ג' פעמים ביום כשהוא מסיח את כל אשר בלבו, ומספר לי את כל קורותיו והמוצאות אותו בישיבה, אחר זמן קצר פחתו שיחותיו התכופות ונעשו נדירות וקצרות יותר עד שלאחרונה אינו מתקשר אלי רק בערש"ק סמוך לכניסת השבת ומדבר עמי בחפזה ומסיים בברכת 'שבת שלום ומבורך' ועד שבוע לאחריו אינני שומעת ומכרת אותו כלל וכלל... אמרתי לה, הנה בראשית דרכו בישיבה כשעדיין לא הכיר אפילו אחד מחבריו החדשים, הרגיש את עצמו 'תלוש' ובודד והוצרך לשפוך נפשו על כן אכן מצא בכך פורקן לנפשו... אך במשך הזמן קיבל ידידים וחברים, וכבר מצא בשיחתו עמהם סיפק לנפשו, והרי שיחותיו המעוטות והקצרות מראים על דעתו המעורבת בין הבריות... אף אתה אמר לו הרב, היודע כי כל פרנסתו תלויה ועומדת בה' יתב"ש ואליו הוא נושא את נפשו, הרי גם בבואו להתפלל לפניו משיח הוא בפניו את כל אשר בלבו, ומוצא פורקן לנפשו הדוויה בתוככי תפילתו, אבל אתה שמצאת לך חברים ה"ה הביזעס אשר החילות לסמוך עליהם, ובונה אתה 'בניינים' שלמים בטרם תבוא אל תפילתך כבר שבעה נפשך ממחשבות אודות הפרנסה ושאר העסקים... איזה טעם תמצא בתפילתך אחרי שכבר דברת עם 'דידך' כהנה וכהנה...

טז. נפלאים דברי ה'כלי יקר' בפרשתו על הכתוב (כח יב) 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים', ומהו אותו ה'אוצר', כתב ה'כלי יקר', וז"ל (בשינוי). היינו אותו אוצר שהקב"ה עושה בשמים מיראת ה' אשר בכך כי היא אוצרו כמ"ש (ישעיה לג ו) יראת ה' היא אוצרו, ר"ל (היראה מונחת באוצרו) של הקב"ה, כמו שפירש רבינו בחיי (שמות יט ה) ש'אוצר וסגולה' עושה כל אחד כפי מדרגתו - ממה שאינו מצוי כל כך בידו, העני יטמין בכספת (סעי"ף) 1,000

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

עושי המשפט... ועושה עמם צדקה". ואופן היראה - ואם לאו - מאימת הדין נפשי תבחילי". צריך מאד אם הוא מאותן המכירים קצת וקרובים להשי"ת בוודאי לירא ולפחד וזהו העיקר², ואז הקב"ה עושה עמם צדקה, יש להם יראה ופחד י" באותן הימים - יראה עילאה, עכ"ל.

\$, ובעה"ב רק 10,000, העשיר הקטן יטמין 100,000 והגדול יותר 1,000,000... ואילו ה'מלך' יטמין דבר שאינו מצוי בידו בכל עת כמו אבני יקר, כן הוא כביכול כלפי שמים - שהרי כל העולם כולו שלו, חוץ מ'יראת שמים' שהיא נחשבת כמי שאינה מצויה בידי הקב"ה שהרי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:), ולכן, עושה הקב"ה 'אוצר' מיראת ה' אשר באדם. ושמה תטעה לומר שיש אליו ית' איזו צורך באוצר זה ע"כ אמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. אין לו ית' שום צורך באותו אוצר כי אם לך הוא שמור - ליתן לך משם כל צרכך ולפרנסך משם, ואין הקב"ה מוסר מפתח של אוצר זה אל השליח אלא הקב"ה בעצמו ובכבודו מחזיקו בידו כי האוצר הלזה חביב עליו מאד (עיי"ש עה).

יז. הנה מדרך העולם שכאשר מנענעים תינוק הוא נרדם, לעומת זאת כאשר מנענעים מבוגר הרי הוא מתעורר משנתו, על דרך זה ייאמר, חודש אלול הוא הזמן בו 'מנענעים' אותנו מן השמים, התינוק בדעתו נרדם וחפץ שיעברו ימים הללו... לעומתו מי שיש בו דעת כמבוגר מתעורר מתרדמת הזמן לנצל כל רגע וכל שעה.

וכך כתב בספה"ק 'אור פני משה' (ואתחנן ד"ה בדברי) לבאר בדרך צחות מה דאיתא במדרש (דב"ר ז י) שכשאמר משה אל הקב"ה 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' אמר לו הקב"ה 'אם אעברה נא אתה מבקש לקיים בטל סלח נא ואם סלח נא אתה מבקש לקיים בטל אעברה נא', שהנה יש נ"א יום מר"ח אלול ועד שמחת תורה, והרשעים אומרים אעברה נא - שיעברו נ"א יום אלו, אין לנו כח לימים 'קשים' אלו... (כי ברצונם 'לראות' את הארץ הטובה ולהתענג מתענוגים ארציים ושלמים), אך אם כן אין 'סלח נא'... שלא יאבה הקב"ה סלוח להם, ומאבדים בידיים את כל קדושת הימים. ומי האיש החפץ חיים ורוצה לזכות ל'סלח נא' - שיזכה לסליחה ולטהרה שיש בנ"א הימים אזי מחויב הוא לאחוז בימים ולנצלם לבל יעברו נ"א.

יח. עובדא הווה אצלו (ה'בית אהרן', שמעתי עובדא זאת כמה פעמים מאאדמו"ר זי"ע) שקרא פעם לשני אברכים וציווה עליהם לעסוק ב'ראשית חכמה' שער הגיהנום ובואו אלי לאחר ג' ירחים (כידוע שחיל ורעדה יאחזון במי שלומד 'שער' זה בו מתואר בפרוטרוט כל סדרי גיהנום)... אחר כג' חדשים חזרו השניים אל הרבי, נכנס הראשון שהיה אברך בעל כובד ראש וענה לרבי ששאלו מה ראית ב'ראשית חכמה' - נבהלתי כהוגן ופחד יאחזני, הרגיעו הרבי כי 'אב הרחמים' יושב במרומים... משיצא הראשון ופגש בשני שהיה 'קל בדעתו'... שאל את הראשון מה אמר לך הרבי, ומסר לו דברים כהויתם... כשנכנס השני ונשאל מהרבי מה למדת בראשית חכמה ענה בקור רוח מה שלמד (וראו על פניו כי נקט בידו את הפסוק 'הנה קל ישועתי ולא אפחד'...), אמר לו הרבי, לא, לא, כל מה שראית אינו אלא משל... הרבה יותר ממה שכתוב כאן מוכן בשמים למי שממרה את פיו של הקב"ה... משנכנס אברך שלישי שאל את הרבי 'ילמדנו רבינו' מה האמת, אמר לו הרה"ק, אלו ואלו דברי אלוקים חיים, כי המקבל את הדברים כפשוטם 'יש דין למטה' אזי אין דין למעלה, ואילו מי שמיקל ומזלזל בזה אזי ח"ו...

אף לענין ימים הללו ייאמר כן, המקבלם כפשוטם יינצל מהדין, וינהגו בו מן השמים בחסד וברחמים ויכתבוהו ויחתמוהו לחיים טובים ולשלום (וכך היה שגור בפי הרה"ק הרמ"ח מסלאנים לכל אלו שהיו מתייראים אימתא יתירא כי לא 'חברה גולנים' יושבים למעלה, אלא 'אב הרחמים' יושב בשמים ויש לנו לבטוח בו כי יציל את בניו מן הדין).

יט. נשאל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, על הרמז מקדמונים ארי"ה שאג מי לא יירא (עמוס ג ד) הרומז ב'ראשית תיבות' על אלול, ראש השנה, יוה"כ, הושענא רבא. מדוע נאמר בלשון עבר 'שאג' ולא אמר ארי שואג בלשון הווה, הרי בכל שנה ושנה באים הימים הללו מחדש. השיב הגר"ח, שהרי מאמינים בני מאמינים אנו שכל הקורות עמנו בשנה שחלפה הכל נגזר בר"ה, וכשמתבוננים בדברי הימים - כי פלוני שהיה עמנו לפני כשנה בימים הללו כבר איננו, רעהו שהיה אשתקד בימים הללו מ'עשירי העיירה' פשט את רגלו ועתה פושט גם ידו לקבץ נדבות, זה חלה ל"ע וזה הפסיד... הרי אריה שאג בלשון עבר, ר"ל האריה דאשתקד שואג ראו מה נגזר.. כמה וכמה אנשים שלא 'חלמו' ולא חשבו שככה יארע אליהם, וממילא מי לא יירא לקראת השנה החדשה.

כ. הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, היה מזמר בכל חודש אלול עם תנועת ימים נוראים המיוחדת כשאבריו הק' דא לדא נקשן, את לשון הפייט בתחילת יוצרות לזכרונות יום ב' דראש השנה, 'אפחד במעשי, אדאג בכל עת. אירא

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

ג

איתא מצדיקים (שארית מנחם לר"ה ד"ה ויבון) על הנוסח 'ויבון בחסד כסאך ותשב עליו באמת', כי הנה כתב האריז"ל (עיי' פרע"ח, שער כו פ"א) על המידות 'רב חסד ואמת' שרב חסד קאי על חודש אלול ואמת קאי על תשרי, אמור מעתה 'ויבון בחסד כסאך' - המכין עצמו בחודש אלול יזכה ל'ותשב עליו באמת' - בר"ה ישב הקב"ה על כסא החסד.

במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - 'שבת סליחות', לעת כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות קדשו של הרה"ק

זו"ל ה'פנים יפות' (פר' אהרי). ויש לפרש מ"ש חז"ל בפ' דרשו ה' בהמצאו' אלו עשרת ימי תשובה, ואמר ע"ז קראוהו בהיותו קרוב שלא ימתין אדם בתשובה עד ראש השנה אלא בהיותו קרוב דהיינו בראש חודש אלול, כמו שאמרו חז"ל (סידור האר"י כונת ר"ה אלול) בראש חודש אלול שערי רחמים נפתחים והוא 'זמן ביד' לפני ר"ה כ"א.

ובן כתב המאירי ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק א) על הפסוק 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' (ישעי' נה ו), ובדרש אמרו ז"ל, על ענין היותו קרוב, שראוי לכל אדם להשתדל קודם ראש השנה בהפצת תפלות, כדי שיכנס בראש השנה בטהרת הלב.

ביום דין בבואי לזיכרון, בהוסיפו באותה תנועה 'דער רמב"ם פאסקנט אז מ'דארף תשובה טוהן, און דער ראב"ד קריגט זיך נישט דערויף... וואס וועט זיין די סוף וואס וועט זיין די תכלית...'. [הרמב"ם פוסק שיש לשוב בתשובה באלו הימים, ואף הראב"ד אינו משיג עליו בפסקו זה... מה יהא הסוף ומה תהא התכלית]. ואם באותו קדוש וטהור מצינו כן אנן מה נעני אבתריה.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע נסע פעם דרך רחוקה בימי אלול, בעודו מהלך בין הרכבות נענה ואמר, 'אצל אבי ז"ל (הרה"ק השפת אמת זי"ע) היו כתלי הבית זוחלים ורועדים בימי אלול, ואילו אני, א באן ארויף א באן אראפ [יורד מרכבת ועולה על חברתה]'. ואילו בנו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה מוסיף ואומר שבאמת אף אצלו הרגישו את הפחד ששרו בכותלי לבו וכותלי ביתו ולא היו אלו הדיבורים אלא מתוך ענווה (פני מנחם ראה תשנ"ד).

פעם שאלו את הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל, מדוע הנכם עושים מחודש אלול אזא גרויסער בער [דוב גדול כל כך]. השיב רבי ישראל, צדקו דברכם, לא לדוב הוא דומה אלא הרבה יותר מזה... הבט וראה, דוד המלך לא התיירא מן הדוב אלא שיסעו במו ידיו כמו"ש (ש"א יז לו) 'גם את הארי גם הדוב היכה עבדך', מכל מקום אמר (תהלים קיט קכ) 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי'.

אלא, שהפרש והבדל יש בין הפחד והבריחה מדוב טורף לפחד והבריחה בימי חודש אלול. כי מדוב אורב ינוס ויתרחק עד כמה שיש לאל ידו להתרחק. ואילו מפחד ה' ומהדר גאונו אין אנו נסים ומתרחקים ממנו אלא נסים אליו... וכמו שכתב הרמב"ם (פיה"מ ר"ה פ"ד ד"ה העובר) על ימים אלו - 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

כא. כה ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בספרו נצבים ד"ה דתשרי) יהא רעוא - יה"ר מלפניך אבינו שבשמים, קמיה דתשרי - שעוד בטרם יבוא חודש תשרי על עמיה - יעוררו עצמם עם בני ישראל, ואז דיתענג לשמיה במתיקין ודובשין - ירגיש מתיקות בעבודתו יתב"ש, ויזכה להשפעות טובות בבני חיי ומזוני רוויחי.

מלפנים נהג ה'שמש' לנקוש על חלונות הבתים באשמורת הבוקר בימי הסליחות להעיר את הדורים בו. והנה מי שכבר התעורר מעצמו לא היה נצרך שיקצו אותו בדפיקות ונקישות על ביתו, ואף מי שלא התעורר מעצמו אבל לכה"פ היה מתעורר כשדפקו בחלונות השכן הדר בסמיכות אליו לא הוצרכו לדפוק אצלו, ומי שלא... הוכרחו לדפוק אצלו. והנמשל מובן - המשכיל יתעורר מעצמו לשוב בתשובה קודם שיצטרכו מן השמים 'לדפוק' ולהכותו באיזה חלי ומכה ח"ו, ואף מי שלא נתעורר מעצמו יתעורר לכל הפחות מהצרות אשר אירעו את אחרים. ואז ימנע מעצמו כל המכות...

וכך ביאר המלבי"ם מה דאיתא בתהילים (לכ ח-ט) 'אשכילך ואורך בדרך זו תלך... אל תהיו כסוס כפרד אין הבין', וז"ל, אשכילך, עפ"ז אמר, הלא א"כ טוב שלא ימתינו מלשוב בתשובה עד שיכם ה' בשבט מוסר, כסוס וחמור שאינו מבין ללכת בדרך עד שמכים אותו במקל, הלא טוב שבעת אשכילך ואורך בדרך זו תלך, לא אצטרך ליסרך ביסורים רק איעצה עליך עיני שיהיה די בקריצת עין שתבין ע"י ללכת בדרך הישר, עכ"ל.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

לך, עכ"ל. והיינו שאלו הימים שונים הם במהותם משאר ימות השנה²¹, ולדין יאמר אף כי נשתנו הזמנים וכהיום אין מורים לרבים להתענות, מכל מקום יש לנו לדעת שנשתנו אלו הימים מכל ימות השנה, וכל חד וחד בדיליה ישנה דרכיו ויטיבם בתכלית הטוב²².

וביותר הדבר נוגע ליום א' דסליחות²³, כמו שכתב ה'טור' (סימן תקפא) שרוב הציבור מתענין ביום הראשון של סליחות, וכתב ב'אמרי פנחס' (אות תמה), שהרה"ק רבי פנחס מקאריין ז"ע 'החמיר מאד בטבילת יום א' דסליחות באשמורת, ויום ערב ראש השנה באשמורת וראש השנה ב' הימים כנהוג, אף שהקיל... מכל מקום טבילות הנ"ל חמיר טפי עכ"ל, והוא אשר דיברנו שאלו הימים שונים הם משאר ימות השנה בענינם ובמהותם²⁴.

ה'חידושי הרי"ם' ז"ע (שש"ק תשובה טז), על הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו, והעוורים הביטו לראות', והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזונו, והאיך יבוא 'העיוור' לידי ראות, אלא 'ישנם זמנים בה גבוהים שאפילו החרש שומע והעיוור רואה'²⁵. ולדין הדברים אמורים, בהגיע שבת סליחות, כבר אין מנוס לומר שלום עלי נפשי, אלא כל אחד יחזיק היטב ב'קראש ההצלה' - תשובה תפילה²⁶ וצדקה, 'שובו אלי ואשובה אליכם'.

וזה לשון ה'לקט יושר' (הל' תעניות אות יב, עמ' קיד), פ"א בקשתי ממנו (מרבנו ה'תרומת הרשן) להתיר לי לאכול בסליחות כדי שאוכל ללמוד כמו בשאר ימים, ואמר, גם הקדמונים יודעים זה הטעם (שהתענית מפריע מהלימודים), ומכל מקום תקנו להתענות בסליחות, אף על פי שאינם יכולים ללמוד כמו בשאר ימות השנה, ולכן אינני מתיר

כב. משם הרה"ק מקאצק ז"ע ביאר שם שהנביא צועק אלינו אל תהיו חרשים ועיוורים, כי בידכם הדבר - שלא להיות חרשים ועיוורים.

כג. סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע, פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו, בא ואלמדך כוונת אמירת הסליחות, רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד, להתפלל בקול רם, ובהתעוררות, ובלשון קדשו 'הויעך... הויעך... הויעך...' (בקול רם), כדי שכל העם ישמע ויתעורר, ואל תיתן דאגה לנפשך שמא יצדק קולך, כי אפילו אם כבר לא יהא לך קול רם יש מי שיחליף אותך, כי העיקר באמירת הסליחות הוא שימת הלב וההתעוררות לתשובה שלימה.

כד. וכע"ז הובא בשו"ת 'שלמת חיים' (או"ח שכ"ה) להגאון הגדול רבי יוסף חיים זאנענפעלד ז"ע רבה של ירושלים ע"ה"ק, שענה למלמד אחד ששאלו, היות ונפסק (י"ד רמה יז ברמ"א) שאסור למלמד דרדקי להיות ניעור בלילה יותר מדי, על כן שאלתו בפיו כדת מה לעשות עם ה'השכמה לסליחות', ולא התיר לו להחסיר מהשכמה זו (עיי"ש, שנחשב כהתנו כן מעיקרא).

כה. אחד אמר אל הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע אשר הינו משמש בקודש בר"ה כ'בעל תפילה' ועליו איבער זעהו דעם מחזור (לעיין במחזור להכין עצמו), נענה לו הרה"ק הן ה'מחזור' נשאר בדיוק כמו שהיה בשנה שעברה ואין בו שום שינוי, מוטב שתעיין ותבדוק בעצמך מאשר תבדוק במחזור...

כו. הרה"ק מסטרעליסק ז"ע היה אומר הכתיבה וחתומה של ר"ה ויוה"כ מתחיל כבר מיום א' של סליחות (אמרי קדוש ימים נוראים).

כז. צדיקי בית בעלזא לדורותיהם ז"ע הורו ואף נהגו, כחוק ולא יעבור לגמור ביום ראשון דסליחות את כל ספר התהילים בקהל עם. ומסופר על הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע, בימי שיבתו כאשר לא היה בקו הבריאות, רצו המשמשים להניאו מלהכנס לאמירת תהילים בציבור בבית המדרש ביום א' דסליחות, אך הוא התגבר מעל כוחותיו ונכנס לבית המדרש, ולאחר מכן התבטא בקדשו, האיך חשבתם למנוע ממני את ההתעוררות הרבה של ה'יהי רצון' שלאחר אמירת תהילים.

עוד אמר הרה"ק מהרי"ד ז"ע שיגיעתו ב'עבודה' של יום זה גדולה מיגיעתו בראש השנה ויום הקדוש. פעם בא יהודי לפני הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ז"ע (בימים שהיה דר בעיר תל אביב) ואמר לו, אספרה נא לרבי מעשה שהיה לזקיני עם זקינך הקדוש, פעם הילך הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע מלובלין אחר שהותו אצל רבו הרה"ק ה'חווה' מלובלין ז"ע אל עבר העיר לעלוב, מרוב עניו ודלותו עשה את דרכו רגלי כי לא היה בידו אפילו כמה פרוטות לשלם ל'בעל עגלה', בעודו בדרכו עמד לכבודו יהודי שנסע על גבי עגלה ושאלו, לאן פניו מועדות,

שפכי כמים לבך - אמירת הסליחות בהתעוררות מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (עיי' בית אהרן קלז:) שאין לאדם 'לומר סליחות', אלא עליו 'לבקש סליחות'. והיינו שלא יאמר הסליחות באמירה בעלמא^כ, אלא יבקש מפנימיות לבו לאב הרחמן שימחול ויסלח לו על כל העבר. כהא דכתיב (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה' ל', שישפוך נפשו לפני בוחן כליות ולב^{לא}.

אמנם, 'ראשית דבר' שיגש לכל זה מתוך שמחה של מצווה, וכן כתב ה'לקט יושר' זי"ע (או"ח ח"א עמ' ק"ח) בטעם הדבר שמתחילים לומר סליחות במוצאי מנוחה דייקא, כי ביום השבת קודש נפנה האדם מכל עסקיו להגות בתורה, וכן מתענג הוא ב'עונג שבת', והרי 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה' (שבת ל:), נמצא שאחר שנתמלא בשמחה נעשה ראוי לבוא אל שער המלך - להתחנן בבקשת סליחה מתוך שמחה^ג.

ענהו רבי דוד שפניו מועדות אל עבר העיר לעלוב, אמר לו האיש, יעלה נא מר על מרכבתי ונעשה את דרכינו בצוותא, כי דר אנכי בכפר הסמוך לעיר לעלוב, ובדרך נסיעתי אעבור שם, בהגיעם אל עבר העיר לעלוב הודה לו הרה"ק ונענה אליו, הנה יש לי בית מדרש כאן בעיר זה, ואבקשך שתבוא אלי ביום א' דסליחות. אותו יהודי חשב מיד לעצמו, אה, הנה רק עשיתי עמו חסד וכבר ברצוני לנצל אותי שאבוא להשלים לו מניין בבית מדרשו, והחליט על אתר שבהגיע היום לא ישים פניו אל עבר העיר לעלוב.

אתא ובא יום ראשון של סליחות, והרה"ק נכנס אל בית מדרשו כשהוא תר בראשו אנה ואנה, ומשלא מצא את מבוקשו חזר לחדרו וכך היה כמה פעמים בזה אחר זה, שיצא מחדרו וחיפש בין הקהל, ומכיוון שלא מצא חזר אל חדרו. אדהכי והכי נתעורר אותו יהודי וחשב לעצמו הן הרבי מלעלוב אדם קדוש הוא, ומה כבר ביקש ממני שאכנס אליו, מדוע לא אקיים בקשתו, ובתוך כך עלה על מרכבתו ונסע אל עבר העיר לעלוב הסמוכה ונכנס לביהמ"ד. משיצא עתה הרה"ק וראהו עומד שם ניגש מיד לאמירת סליחות, ולאחר מכן אמר לו הנה בשנה זו עשית עמדי טובה גדולה, וברצוני היה לברכך ולהשפיע עליך שפע רב וכל טוב, על כן קראתיך שתבוא אלי ביום א' דסליחות כי עתה עת רצון גדול בשמים ממעל, וכעת אברכך שתהיה לך ולזרעך אחריו עשירות מופלגת ואריכות ימים ושנים. ואמר היהודי, הייני נינו של אותו יהודי המתברך, ומעיד אני שהברכה התקיימה במלואה, באשר בכל הדורות מני אז גדלה עשירותינו וכולם האריכו ימים, ומזה נלמד מעלת האי יומא רבה.

כח. דבר זה אף מרומז במאמרינו בתחילת הסליחות, 'איך נפתח לפניך פה דר מתוחים, באלו פנים נשפוך שיחים', כי הרי אמרו ז"ל (בראשית רבה יא ב) 'ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו', בירכו במאור פניו וקידשו במאור פניו, 'אינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו בשבת', וממילא אנו אומרים אחר שעבר עלינו יום השב"ק ונתברכנו במאור פנים - באלו פנים דיקא נשפוך שיחנו, כי ב'פני שבת' נוכל להיכנס לימי הסליחות (עיי' הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע נצבים).

טעם נוסף ביאר הרה"ק המהרי"ד זי"ע, שהרי 'כל האומר ויכולו' מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית' (שבת קט:), ומדרך העולם שאין נועלים הדלת בפני שותף, לכן תיכף לאחר השבת משהעדנו על בריאת שמים וארץ באמירת ויכולו, ונעשינו כביכול שותפיו יתברך, בידינו לחלות פניו בסליחה, כי בודאי יעננו ביום קראנו, וישיבנו אליו אלוקינו המרבה לסלוח.

כט. הדבר דומה לדרכי בני אדם, שהמפייס את חברו יבא אליו בהכנעה, ובשפה רפה יבקשנו 'סלח לי', אך פעמים שכל כוונתו היא רק לעורר את העומד על אם הדרך ומפריעו מלהלך על כן אומר לו 'אנטשולדיקט' - 'סלח לי' - אל תעמוד בדרכי ותן לי לעבור הלאה. כך לענין ימי הסליחות יש ב' כיתות, יש הבאים אל בוראם ומתחננים אליו בהכנעה שיסלח להם על עוונם כשכוונתם היא לטהר עצמם מכל טינוף ועוון, אך יש מי שאינו אלא אומר, אל תעמוד בדרכי, כאומר תן לי לעבור את אלו הימים וכבר יעברו ויחלפו להם כל הימים הנוראים...

ל. מעולם לא נראו חוצה רגשות לבו של הגה"צ רבי יעקב לנדא זצ"ל אב"ד בני ברק, זולתי בהגיע מוצאי מנוחה ליל א' דסליחות היה נכנס לבית הכנסת הגדול בבני ברק לאמירת הסליחות, החל באמירת 'אשרי' כדרכו, בהגיעו ל'תהילת ה' ידבר פי' כבר היה נחנק קולו מבכי עד שלא היה אפשר לשמוע את התיבות היוצאות מפיו מרוב הבכי, וכך בכה ללא הרף עד גמר הסליחות.

לא. מעשה שהיה לפני כמה שנים כאן בארץ הקודש, שנכנסה ילדה קטנה לחנות של תכשיטי זהב, אחר שהתבוננה בתכשיטים שאלה את המוכר האם הוא מזהב אמיתי, ויען המוכר - הן, המשיכה הילדה לשאול כמה הוא

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

דיבר הכתוב (תהלים יש ח) 'תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי', שעל ידי התורה אפשר להשיג דעת, בין למי שהוא בבחינת 'פתי' ובין להוסיף דעת וחכמה לחכימין, וממילא גם זוכה לכל הטובות שבעולם, שהרי על ה'דעת' אמרו (נדרים מא.) 'דדא ביה כולא ביה', פירוש מי שיש לו דעת יש לו הכל, ובכללם כל מיני שפע טוב לג'.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שנזכה לברכות הנגלות והנסתרות ל'ד האמורות בפרשתן, לערוך הכנה הראויה לקראת הימים הקדושים הבעל"ט, ונזכה לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה ברו"ג לה'.

ושמחת בכל הטוב - התורה כוללת כל הטובות שבעולם בפרשתן (כו יא), 'ושמחת בכל הטוב', וכתב האוה"ח הק' 'שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה לג', ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם'. והזמן גרמא להוסיף ולהרבות בלימוד התורה, כמו שאמרו ב'בעל תשובה' (ויק"ר כה א) אם היה הגיל ללמוד דף אחד, ילמוד שני דפין.

ואכן התורה כוללת כל הטובות שבעולם, כי אין סגולה כתורה, וביד בשר ודם להשיג כל המדרגות וההשגות על ידי לימוד התורה הקדושה, ומקרא מלא

עולה, המוכר שלא חשב לרגע שיש לקטנה די מעות לתכשיט כזה, שאל אותה רק שלא לביישה וכי יש ברשותך מעות, ענתה הילדה הן, ופתחה את ארנקה ושפכה על השולחן את כל המעות שבו, המוכר שראה עם מי יש לו כאן 'עסק' - כי כל המעות עלו יחדיו לכמה פרוטות בודדות רצה לשלחה מעל פניו, אבל הילדה נענתה לעומתו, שמע נא, לפני כמחצית השנה מתה עלי אמי ז"ל, ונשארנו כחמשה יתומים קטנים בבית לבדנו, והנה אחות גדולה יש לנו בבית, אשר היא דואגת לנו כאם רחמניה - מבשלת ומכבסת, מאכילה ומשקה אותנו, היום יש לאחות זו 'יום הולדת' והנני מכירה את 'טעמה' כי אוהבת היא מאד תכשיט זה, לכן אספתי כל רכושי והבאתיו הנה ע"מ לקנות עבורה תכשיט נחמד זה... לבו של המוכר עמד להתפלץ לנוכח דיבורים אלו... ע"כ אמר לה, קחי נא תכשיט זה חנם אין כסף...

בערבו של יום, הגיעה ה'אחות' עם התכשיט בידה, ושאלה, האם הייתה כאן היום ילדה קטנה וקנתה תכשיט זה, השיב לה המוכר בהן, חזרה ושאלה האם שילמה על כך, השיב המוכר - היא שילמה מחירו המלא. תמהה האחות והרי יודעת אנכי שאין לה כל כך הרבה מעות, אמר לה המוכר, הנה התכשיטים האלו אין להם מחיר קבוע... והכל לפי המוכר והקונה, קטנה זו שילמה את כל תמורת התכשיט - שכן היא נתנה את כל לבה עבורו, והצליחה לרגש גם אותי עד שלא יכולתי לעמוד כנגד רגשות לבה של יתומה זו...

כיוצא בדבר, בעמדנו לפני מלך יושב על כסא רם ונישא, אף אם אין בידינו מאומה - קטונתי מעש לכן אזחיל, אך נתן את לבנו לבורא ית"ש ייחשב הדבר כאילו נתנו לו כל...

לב. ובזה ביארו צדיקים איזה ברכה טמונה בתוכחה בפרשתן 'והיית משוגע' ממראה עיניך (כח לד) - עפ"י הידוע שרבים מהצדיקים היו מבארים פירושים לטובה בדברי התוכחה, ולכן פירשו 'והיית משוגע' שתקיים בעצמך את דברי האור החיים להשתגע ולהתלהב מעצם התורה הקדושה...

לג. פעם שאל הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זי"ע את תלמידו הגאון בעל ה'חלקת יואב' זצ"ל מדוע אינו מקבל את הפונים אליו לעצה ולברכה עם 'קוויטלאך', נענה ה'חלקת יואב' והשיב, שאין לו חלק בנסתרות וכל ה'רעבישע מנהגים' רחוקים ממנו והלאה, השיב האבנ"ז ואמר 'וכי חושבים אתם שפועלים ישועות על ידי תורת הנסתר, לא ולא, אלא על ידי תורת הנגלה פועלים ישועות', ובזאת הוסיף לגלות לו, שיש 'נימוקי יוסף' במסכת ב"ק המסוגל לפקוד עקרות.

לד. כה אמר כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע, כי בכל מקום שבתורה יש איזה קשר ושייכות בין ה'קרי' וה'כתיב', וכגון שהכתיב הוא נערה בלא אות ה' והקרי עם ה', לא כן הם פני הדברים בתוכחה שהקרי והכתיב הינם תיבות אחרות לגמרי (כגון עפולים - טחורים) ללמדך שלא כפי שנראה לך כן הוא האמת... ולדין, בבוא על האדם זמן או מצב של 'תוכחה', עוברים עליו זמנים קשים, ידע שגם אם 'רואה' מציאות לנגד עיניו הרי 'הקריאה' היא אחרת לגמרי... והנראה כ'צרה' אינו אלא 'חסד ורחמים'... ורמז לדבר, שהנה הבעל קורא אסור לו לקרוא התיבה בעל פה ועליו להביט בתוך 'ספר התורה' ולקרוא את ה'קרי' מתוך ה'כתיב' הגם שאינו רואה את אשר הוא אומר, כי בא לומר לנו, עיין היטב ואז תראה שאין זה כפי שנראה לך רק טובה וברכה.

לה. הצדיקים לבית אמשינוב זי"ע היו מברכים א גוטען אחרית שנה, שגם ה'אחרית שנה' תהיה בטובה...